

לקט אמרי
פזרים תורה

שאמר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
במהלך השנים

תשורה
משמחת בר-מצווה
של הת' ישראל שי' פז

י"א אדר שני ה'תשפ"ד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' שי'

ב"ה,
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו ע"ד הכנס בנס האברך שי'
לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ח אשר מבין שלש עשרה למצות יגדל
לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק ה') ויוסיף
התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת הנגלה וכן בתורת
החסידות ויהדר בקיום המצות, והשי"ח יצליחו להיות חסיד
ירא שמים ולמדן.

ויררו ממנו ומכל יו"ח שי' רוב נחת יהודי
אמיתי חסידותי.

בברכה

בטח משתחף (וישתחף ביחר שאת) בהמבצעים, וה'
יצליחם.

הפ"נ שבמכ' יקרא בעתו רצון על הציון הק'.

פתח דבר

בשבח והודאה להשי"ת לרגל כניסת הת' ישראל שי' לגיל המצות וכנהוג בין אנ"ש שי' לאחרונה, שמחים להגיש בזה תשורה זו הכוללת לקוט אמרי "פורים תורה" שאמר הרבי במהלך השנים.

מהו "פורים-תורה"?

בפורים תשמ"ה הרבי הסביר: "העולם טועים לפרש ש"פורים-תורה" הוא עניין של "ליצנות"...

"אמנם, לאמיתתו של דבר - ח"ו לומר כן, שהרי "ליצנות" ו"תורה" הם שני הפכים: "תורה" ענינה שעל ידה מתאחדים עם הקב"ה, ולעומת זאת, "ליצנות" ענינה להיפך ממש, כדאיתא בגמרא ש"כת לצים" היא בין הכתות ש"אין מקבלות פני שכינה"!

"הפירוש ד"פורים-תורה" הוא, איפוא, שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, בסברות דקות מן הדקות כו' - מתעכבים על ענין שטחי יותר, ענין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה. אבל, בכל אופן, הרי זה ענין של "תורה", ככל עניני התורה".

וז"ל המאירי (מגילה דף ז' ע"ב): "שלא נצטוינו בפורים על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא על שמחה ותענוג שמגיעים מזה לאהבת השם".

וכ"כ במטה משה (סימן תתרי"ב): "אף שנדמה לרוב ההמון שהותרה לבני אדם בפורים לפרוק עול תורה ומצות מעליהם וכל המרבה בשחוק והיתול הרי זה משובח, אבל בלי ספק ענין זה הוא רע ומר ועון פלילי הוא, שלא הותר לנו בפורים אלא שמחה של מצוה ולא שחוק וקלות ראש".

וכ"כ בנימוקי יוסף (מגילה שם): "זה שאמרו חייב אינש לבסומי בפוריא עד לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, היינו לומר מילי דבדיחותא ולשמוח בשמחה של מצוה, ולא שישתגע בשכרותו וימשך אחר שחוק וקלות ראש וניבול פה, שאין זה שמחה אלא הוללות וסכלות".

שמעתי פעם ווארט: כתוב במגילה: "כטוב לב המלך ביין", והרי "מלך" רומז למלכו של עולם, וא"כ גם "יין" אינו כפשוטו - אלא "יינה של תורה", דהיינו - במה "טוב לב המלך"? - "ביין" יינה של תורה.

וכבר כתב האדמו"ר האמצעי בתורת חיים (פרשת לך לך פב, ד.) "לפי שהגם שהחכמה שבשיחה שלו מעט מזעיר היא - כמו מילתא דבדיחותא שנקרא "גלייך ווערטיל" - מאד בבחינת הקטנות, אבל בזה דוקא לעומק כח תוקף חכמתו בעצם כח המשכיל שאי אפשר שיבא בגלוי בכלי שכלו בדברי חכמה, לפי שכל הגבוה יותר בעצם כח החכמה ימצא יותר בחינת חכמה בנובלות שבשיחה שלו, וכל שאינו גבוה כ"כ אין חכמה ושכל שבשיחתו כל כך בנובלות דוקא ניכר רוממות מעלת העצמות יותר מגופ' של חכמה שבו והוא מטעם הנ"ל בהתלבשות עומק השכל שא"י לבא בדבור רק במשלים וחידות דוקא כו".

* * *

תודה והברכה מובעת בזה לבני משפחתנו, ידידינו ומכרינו שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו ולברך את חתן הבר-מצווה שי' בברכת מזל טוב, ולאחל לו שיזכה לגדול כחיי"ל נאמן בצבא חיילי בית דוד, להימנות על בחירי התמימים, ולפעול את הגאולה מתוך הרחבה בחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

תוכן העניינים:

- 1.....מה משותף בין המן הרשע למרדכי היהודי
- 1.....אדמו"ר הזקן נעשה מלך בארץ ישראל
- 2....."כפר חב"ד" - למה הזקא "כפר"?
- 4....."ליהודים היתה אורה" - ע"י "אורה זו תורה"
- 5.....כיצד פועלת "אגודת ידידי בעלי החיים" של המן?
- 6.....איך 'מסדרים' גימטריה כפורים?
- למה "בלעם שיעץ - נהרג, איזב ששתק - נידון ביסורין, יתרו שכרח - זכו מכני בניו
- 6.....שישבו כלשכת הגזית"
- 7....."בלעם שיעץ - נהרג":
- 8....."איזב ששתק, נידון ביסורין"
- 9.....מה בלעם היה צריך לעשות
- 10.....מה איזב היה צריך לעשות
- 11....."יתרו שכרח - זכו מכני בניו שישבו כלשכת הגזית"
- 12.....מה יתרו היה צריך לעשות
- 14....."זוי זואנט משיח) נאז" - בגימטרייה א-ל' הוי'
- 17.....הילוקי דרגות ב"עד דלא ידע"
- 21.....איתא במדרש תילים

לקט אמרי פזרים תורה

מה משותף בין המן הרשע למרדכי היהודי

בהתאם להמנהג בפזרים לומר גם "פזרים-תורה" - ישנה הוראה נוספת מזה שבנ"י נקראים במגילה בשם "יהודים":

בין המן שצעק "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", לבין מרדכי היהודי שצעק "ונהפוך הוא", "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" - החילוק הוא מן הקצה אל הקצה; וביניהם היו גם אחשורוש ושריו.

אמנם, כל הפלוגתא והמחלוקת היתה אם "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", או "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"; אבל "מיהו יהודי" - לא הי' ספק לאף אחד.

(פזרים תשי"ט, תו"מ ח"ב עמ' 122)

אדמו"ר הזקן נעשה מלך בארץ ישראל

א. ובהמשך לזה - יש לומר "פזרים תורה" (כנהוג בפזרים לומר "פזרים תורה", דהיינו, שיתכן שאינה מדוייקת ומתאימה בתכלית, אבל מ"מ חל על זה התואר "תורה", כיון שיש לזה יסוד אמיתי). ובהקדמה:

בשנת תש"ח התוועד כ"ק מו"ח אדמו"ר בי"ט כסלו, ודיבר אודות כללות עבודתו של רבינו הזקן,

- שבזה ניתוסף ביתר שאת לאחרי הגאולה בי"ט כסלו, (..) בסיימו, כידוע שרבינו הזקן שלח כספים להחזקת רבותינו שהתיישבו בארץ הקודש, כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ביאר אז את הקישור לי"ט כסלו.

והביאור בזה - כידוע שאחת המסירות על רבינו הזקן היתה ששולח כספים לארץ ישראל, ואכן שלח רבינו הזקן סכומים הכי גדולים להחזקת תלמידי הבעש"ט והמגיד שעלו לארץ הקודש עוד בשנת תקל"ז, אלא, שהגוי בפטרבורג שקיבל את ה"מסירה", פירש, שמשלוח הכספים הי' מיועד לממשלת טורקי', לפי שרצונו של רבינו הזקן להקים מלכות ולהיות מלך בארץ ישראל.

והנה, כיון שגוי אינו בעל בחירה, הנה כאשר מתקבל אצלו ענין מסויים, הרי זה סימן שבאיזהו מקומן יש לזה יסוד למעלה.

ומזה מובן שהעובדה שאצל הגוי בפטרבורג נתקבלה המסירה שרבינו הזקן שלח כספים לארץ ישראל כדי להקים שם מלכות ולהיות מלך - הרי זה לפי שכן הוא בפנימיות הענינים:

רבינו הזקן רצה לכבוש את ארץ ישראל, שבה יפוצו המעיינות דתורת החסידות - פנימיות תורתנו תורת חיים, שזוהי ההכנה והכלי לפעול ביאת משיח למטה מעשרה טפחים - עי"ז ששלח כספים להחזקת תלמידי הבעש"ט ותלמידי המגיד וחבריו, שילמדו שם פנימיות התורה, ועי"ז יעמידו מלכות בארץ ישראל - מלכות של חסידות ("חסידות זאל דארטן ווערן א מלך").

וכיון ש"צדיקים דומין לבוראם", שמכניסים את עצמותם בתורתם, היינו, שמציאותו של רבינו הזקן היא תורת החסידות - הרי כאשר בארץ ישראל נעשית מלכות של תורת החסידות, פירושו של דבר, שרבינו הזקן נעשה מלך בארץ ישראל.

ונמצא, שפנימיות המסירה כולה אמת, אלא, שלא דובר אודות טורקי', אודות בני ישמעאל כו', כי אם, שרבינו הזקן שלח סיוע גשמי ורוחני כדי לכבוש ולבנות את ארץ ישראל ולהעמיד מלך בישראל - מלך המשיח, שביאתו היא עי"ז ש"פוצו מעינותיך" דתורת הבעש"ט עד שיגיעו ל"חוצה". (..)

"כפר חב"ד" - למה דזוקא "כפר"?

ב. ענין הנ"ל דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר בי"ט כסלו תש"ח;

ולאחרי משך זמן - נתייסד בארץ ישראל "כפר חב"ד", אשר, שם זה הי' בידיעה ובהסכם כ"ק מו"ח אדמו"ר, והדיוק בזה הי' לא רק בנוגע לשם "חב"ד", אלא גם בנוגע לשם "כפר", שהרי הי' יכול להקרא בשם "מושב חב"ד", "ישוב חב"ד", וכיו"ב, ונקרא בשם "כפר חב"ד" דוקא.

והענין בזה - ע"פ האמור לעיל:

כפר - אף שכאשר זקוק לעזר וסיוע צריך לילך לערי הפרזים, וכאשר זקוק לעזר וסיוע גדול יותר צריך לילך לערים מוקפות חומה, מ"מ, תפקידו של כפר הוא - כעדות הגמרא - לספק מים ומזון לאחינו בני"י שנמצאים בערי הפרזים ובערים המוקפות חומה.

בענין "קם רבה ושחטיה לרב זירא"

כתב ה"חתם סופר": שמעתי ממורי הגאון הפלאה זצ"ל בשמחת פורים הא דפשיטא לרבי זירא דחידודה קודם לליבונה ומרווח רווח, דאמרינן פ"ק דמגילה (ז): קם רבה ושחטיה לרבי זירא, ואפשר שחטו בסכין רותח שהיה מונח על השלחן בסעודת פורים וידע רבי זירא והרגיש בנפשיה, [עכ"ד].

והנה אע"ג דלחוכא ולשמחת פורים אמרה, נראה לי הואיל ונפיק מפומיה דגברא קדישא לא יגע לריק ח"ו, דודאי אי היה שום מציאות שיחיה רבי זירא לא היה מת על ידי שחיטת רבה עד שהתפלל והחיהו שלא בטבע, אלא על כרחך לא היה במציאות שיחיה כיון ששחט בו רוב ב' סימנים. והנה ביבמות (דף קכ:): אמר רבא בסכין מלובנת ודברי הכל שמע מינה יכול לחיות ע"י סכין מלובן אפילו מגויד.

ואם כן איך מת רבי זירא הלא שחטו בסכין רותח אלא על כרחך בית השחיטה מרווח רווח וחתך החידוד וכבר מת טרם הבלא, ורבא מיירי במגויד שלא במקום סימנים דלא רווח אלא סימנים שטבעם כך ולא שארי פצעים.

(חידושי חת"ס על חולין ח' ע"א)

[וכאמור לעיל שהחידוש דפורים הוא בענין "משלוח מנות ומתנות לאביונים", היינו, שצריך להיות "מים ומזון" - דלא כביום הכפורים שיש בו חמשה עינויים, אלא שב"מים ומזון" ממשיכים ענין הנצחיות והעדר ההגבלה דפורים].

וזהו התפקיד הפנימי של "כפר חב"ד" - כפי שקבע כ"ק מו"ח אדמו"ר - לספק "מים ומזון" רוחני, או בהאותיות כפי שקבעו לאחרונה - שממנו יפוצו המעיינות עד שיגיעו גם "חוצה".

ועי"ז נעשה עילוי גדול - ע"ד שמצינו בפורים, שע"ז שבני הכפרים מספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים, פועלים שיוכלו לקרוא את המגילה גם בי"א בי"ב ובי"ג, שזהו חידוש גדול יותר מאשר כללות הענין דפורים שיש בו העילוי דערבים דברי סופרים:

הענין דפורים כפי שהוא ע"פ מ"ש במגילה בגילוי - ישנו הזמן די"ד אדר שבו חוגגים בערי הפרזים, וישנו הזמן דט"ו אדר שבו חוגגים בערים מוקפות חומה.

אמנם, כיון שצריכים לספק את צרכיהם של בני העיירות ומוקפות חומה - תיקנו חכמים והוסיפו שבני הכפרים (שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים) יוכלו לקרוא את המגילה גם בימים כאלו שמצד עצמם היו צריכים להיות ימי תענית, או סתם יום חול, ימים שאין להם שייכות לענין הפורים וקריאת המגילה.

וענין זה הוא בכח של החכמים - ע"ד הכח של מנהג, שזהו"ע שלמעלה מ"דברי סופרים".

"ליהודים היתה אורה" - ע"י "אורה זו תורה"

ג. והנה, בנוגע לפורים שבו נאמר "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", נתבאר לעיל שאף שישנו הפירוש בתושבע"פ "אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין", הרי יש בתושבע"פ גם כלל ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו".

ולכאורה, כיצד נעשית ההתאמה בין שני הדברים?

והענין בזה - שכאשר יהודי מתנהג בחייו הרוחניים באופן ש"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו", אזי נמשכת בחייו הגשמיים ההנהגה ד"ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו".

ואין כאן שני דברים נפרדים, כי אם, משל ונמשל, פנים ופנים דפנים, שכן, כללות ענין הגשמיות הוא ירידת הרוחניות במדריגה תחתונה יותר עד שנעשית גשמיות, כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה שלכן נקראת התורה "משל הקדמוני", כיון שכל הענינים שנזכרו בתורה ישנם גם למעלה, אלא ששם הוא באופן רוחני ונעלה יותר, ולדוגמא: ישנו ארי' שלמעלה כפי שהוא בכסא הכבוד, וישנו גם ארי' בעולם העשי', ועד שיכולה להיות הירידה לבחי' ארי' דלעו"ז.

ועד"ז בנדו"ד: כדי לפעול שתהי' "אורה ושמחה וששון ויקר" כפשוטו - בדרך מלמעלה למטה - הרי זה באופן שכאשר ישנה "תורה" אזי נמשכת "אורה" כפשוטו, שנעשה אור בכל הענינים, וכמו"כ ע"י "שמחה וששון ויקר" ברוחניות ממשיכים ענינים אלו בגשמיות.

אמנם, נתבאר לעיל שהקב"ה אינו מתחשב מעלה, ועושה את כל ד"אחותי", ואח"כ בהמאמר בפירוש הכתוב "דודי שלח ידו מן החור", בכל החשבונות, אפילו לא בהחשבונות דב"ד של הענינים כדי לעזור ליהודי להיות במעמד ומצב "רעיתי", ואח"כ "יונתי" ואח"כ "תמתי".

וכיון שכן, לא מתחשב הקב"ה גם עם הסדר האמור, אלא מתנהג לפי הסדר השני,

- כפי שלומדים עם ילד קטן, שמצד קטנות שכלו אי אפשר להתחיל ללמדו את המגילה לפי הדרש ואח"כ ילמדו עמו הפירוש הפשוט, אלא הלימוד הוא בסדר הפוך: תחילה הפירוש הפשוט, ולאחרי כן, כאשר שכלו מתפתח, אזי לומדים עמו גם הרמז והדרוש שבכתוב -

שגם אלו שמצד עבודתם אינם יכולים להגיע לעילוי הנדרש במעמד ומצב הרוחני, מצד צוק העתים או מצד איזו סיבה שתהי' - הנה מצד הענין ד"דודי שלח ידו מן החור", נותן להם הקב"ה "אורה ושמחה וששון ויקר" בכל הענינים ה

גשמיים,

ואז יקויים בהם - כמאמר רבינו - שהקב"ה יתן לבנ"י גשמיות, ואז יראו בנ"י כיצד יכולים הם לעשות מגשמיות רוחניות.

ד. ועד"ז בנוגע לעניננו:

לאחרי השיחה הנ"ל די"ט כסלו תש"ח, שאז נתייסד כפר חב"ד בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו - בודאי עברה כבר התקופה ד"כל התחלות קשות",

ועכשיו צריכים יהודים לתבוע - ופורים הוא "עת רצון" לפעול שתתמלא התביעה - שסדר הנהגת הקב"ה יהי' באופן שלכל לראש "ונתתי גשמיכם בעתם", ליתן לכל בנ"י בכל מקום שהם "אורה ושמחה וששון ויקר" בכל הענינים כפשוטם, ולאח"ז בודאי יפעלו את הענין ד"אורה ושמחה וששון ויקר" בענינים הרוחניים. (..)

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): עד כאן - בנוגע ל"דרשת פורים".

(פורים תש"כ, תו"מ ח"א עמ' 451)

כיצד פועלת "אגודת ידידי בעלי החיים" של המן?

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): בעמדנו בפורים - אפשר לומר "פורים תורה":

בנוגע לשחיטה שנערכה עבור היהודים ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" - כיון שהי' זה ע"פ הוראת אחשורוש, לא רצה המן ללחום נגדה.

אבל, להיותו מ"אגודת ידידי בעלי החיים" ("יומען פרענדס אָו ענימלס"), חיפש ומצא שמנהג בנ"י למול את ילדיהם בהיותם בני שמונת ימים, וטען, שאינם חסים על ילדיהם הקטנים - צער בעלי חיים!...

עד כמה הי' נוגע לו הענין של "צער בעלי חיים" - רואים מזה שרצה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים!..."

- זהו אדם שדואג ל"צער בעלי חיים!..." בתחילה טוען, היתכן שאחשורוש מאפשר לעם ישראל למול את בניהם, מבלי לחוס עליהם, ומסקנתו היא, שבגלל זה צריך להרוג את כל העם!...

והמשיך לטעון גם בנוגע לשנת השמיטה (והרי שנה זו היא שנת השמיטה), כמסופר בתרגום שני: "לשבעא שנין קרין שבועא כו", ואין זורעים את שדותיהם במשך כל השנה, ובכך פוגעים בנכסי המדינה [אחשורוש עצמו, שהי' בשושן הבירה - לא הי' נוגע לו כלל העובדה

שבשנת שמיטה לא מעבדים את השדות בארץ ישראל, אלא, שלהיותו מושל בכיפה, מלך גם על ארץ ישראל], ובגלל זה צריך לאבדם!

(פורים תשכ"ו, תו"מ ח"ב עמ' 157)

איך 'מסדרים' גימטריה כפורים?

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק:)

פעם היו נוהגים ב"חדר" לומר "פורים-תורה". ואמר מישהו, ש"יין" בגימטריא "לקח".

וכששאלו אותו: היתכן? הרי "יין" מספרו שבעים 70, ואילו "לקח" מספרו מאה שלושים ושמונה 138?! - השיב, שהעצה לזה היא ליקח עוד הפעם "יין".

ושאלו אותו: הרי ב"פ" "יין" יעלה יותר מ"לקח"? והשיב, שיש ליטול עוד פיסת "לקח".

ושאלו אותו: הרי ב"פ" "לקח" יהי הרבה יותר מב"פ" "יין", ואפילו יותר מג"פ "יין"?

והשיב, שצריך ליקח הרבה "יין" והרבה "לקח", עד שיהי' אחד מהשתיים: או שהחשבון ישתווה, או שיבוא לידי קיום המצוה "לבסומי בפוריא עד דלא ידע", ואם לא ידע להבחין "בין ארור המן לברוך מרדכי", עאכו"כ שלא יוכל להבחין אם "יין" בגימטריא "לקח", או יותר או פחות.

(פורים תשכ"ז, תו"מ עמ' 192)

**למה "בלעם שיעץ - נהרג, איזב
ששתק - נידון כיסורין, יתרו שברה -
זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית"**

א. כיון שנמצאים בפורים, צריכים לומר "תורה של פורים" ("א פורים'דיקע תורה"):

וכמדובר כמ"פ המסופר אודות א' מחסידים הראשונים בזמן כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאמר, שבפורים יכול לומר ענינים כאלו שקשה לו לאמרם במשך השנה, כי, אם יבואו אליו בטענות היתכן שאמר כך וכך, יוכל לומר שאמר זאת בפורים, שאז נמצאים במעמד ומצב ד"לא ידע", ובמילא אי אפשר לבוא אליו בטענות...

(..) איתא בגמרא במסכת סוטה: "שלשה היו באותה עצה (דנתחכמה לו), בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ, נהרג. איוב ששתק, נידון ביסורין. יתרו שברח, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית שנאמר כו".

ולכאורה אינו מובן: למאי נפק"מ פרטי הענינים שהיו בהתחלת הענין דגלות מצרים ע"י "הבה נתחכמה לו" - מי היו היועצים, ומה הי' ענשו של כל אחד מהם וכו' - הרי זה ענין שלכאורה אין לו שייכות ליציאת מצרים, שהיתה לאחרי שעברו יותר ממאה שנה בינתיים, שהרי "הבה נתחכמה לו" הי' לאחרי ש"וימת יוסף גו' וכל הדור ההוא", ולאח"ז התחילה הגלות, ועד למרירות הגלות - משנולדה מרים, שלכן נקראת "מרים" ע"ש מרירות הגלות, במשך פ"ו שנה; ו"מאי דהוה הוה"!!

ועכצ"ל, שאע"פ שמאורע זה הי' לפני "ואבדיל אתכם מן העמים", ע"י "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי", "והייתם לי סגולה מכל העמים", מ"מ, יכולים ללמוד מזה בנוגע להנהגה בכו"כ ענינים, כדלקמן.

וגם צריך להבין בנוגע לג' השיטות של יועצי פרעה - בלעם שיעץ כרצונו של פרעה, איוב ששתק, ויתרו שברח [כמבואר במפרשים שכיון שאמר להיפך מפרעה, היתה "אחת דתו" היפך החיים (כפי שמצינו בגמרא בנוגע לאונקלוס, בן אחותו של מלך רומי), ולק הוצרך לברוח] - שיש להקשות על כל אחד מהם, כדלקמן¹.

שמחת פורים לעזמת שמחת יו"ט

... ונעשית שמחה גדולה ביותר, באופן נעלה יותר משמחת יו"ט, שהרי ביו"ט "חייבין בית דין להעמיד שוטרים" כדי להשיג על השמחה כו', משא"כ בפורים מתבטלת המציאות של בית דין, אין ב"ד ואין שוטרים,

- (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק): וגם אם ישנו רב - הי' מנהג לבחור "פורים רב", והיו עושים "ליצי ליצנות" מכל ענין הרבנות, כידוע לי"ח - כיון שישנו חיוב "לבסומי", כפירוש רש"י: "ביין", מתוך שמחה גדולה, "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

(פורים תשכ"ד, תו"מ ח"ב עמ' 177)

"בלעם שיעץ - נהרג":

ב. כיון שבלעם הי' יועץ של פרעה מלך מצרים, הרי מובן, שכאשר פרעה מתייעץ עמו, הנה ע"פ צדק ויושר, צריך לייעץ לו עצה שהיא לטובת מצרים.

ואף שזהו היפך טובתם של ישראל - הרי אין זה התפקיד שלו; פרעה לא מתייעץ עמו בנוגע לטובת בני", אלא אדרבה: "הבה נתחכמה לו פן ירבה גו' ועלה מן הארץ", ולכן צריך בלעם לייעץ לו עצה שהיא לטובת מצרים.

¹ (כ"ק אדמו"ר שליט"א חזר ואמר שזוהי "פורים תורה", ובמילא אין מקום "זיך טשעפען" על חסרון זה או אחר, כיון שעל "פורים תורה" לא שואלים קושיא!...)

וכיון שממלא את תפקידו בתור יועץ של מלך מצרים - אינו מובן: מדוע מגיע לו עונש, ועונש גדול ביותר?!

ולכאורה - אדרבה: מגיעה לו "מדלי" על מילוי תפקידו ליתן עצה טובה למצרים, מבלי להתייירא מבנ"י, והיינו, שאף שלהיותו נביא, כמ"ש "יודע דעת עליון מחזה שדי יחזה" (ועד שאמרו בספרי שרק "בישראל" לא קם נביא כמשה", אבל באוה"ע קם ומנהו בלעם), ידע שלא כדאי להתעסק ("טשעפען זיך") עם בני אברהם יצחק ויעקב... אעפ"כ, לא התייירא, ומילא תפקידו בתור יועץ של פרעה ליתן עצה טובה למצרים.

ואעפ"כ אומרים שלא זו בלבד שלא הי' צריך לעשות כן, אלא עוד זאת, שבגלל זה מגיע לו עונש דהיפך החיים - אף שלכאורה הרי זה היפך תורת אמת ותורת היושר?!

"איוב ששתק, נידון ביסורין"

ועד"ז בנוגע ל"איוב ששתק, נידון ביסורין":

ג. מדוע מגיע לאיוב עונש רח"ל על שתיתו בגלל היותו "הירא ורך הלבב" - בה בשעה שלא אמר דבר נגד בנ"י (כמו בלעם), כיון שלא רצה לפגוע בהם?!

ולאידיך גיסא, אם יש טענה על איוב - צריכה להיות טענה גדולה יותר:

כיון ש"שלשה היו באותה עצה", הרי בדרך הטבע מסתבר לומר שפרעה הי' מתנהג ע"פ דעת הרוב, כך, שאם איוב הי' אומר כמו יתרו, אזי היתה ההכרעה לטוב, והיתה מתבטלת הגזירה; ובגלל ששתק, הרי ב' הדעות (של בלעם ושל יתרו) שקולים, ונשאר הדבר תלוי ברצון פרעה.

"עייין רגל אוז..."

הרב שלום דובער לוי מספר: בתחלת החיבור "פסקי פרי מגדים" הוספתי מפתחות לקיצורי פסקי הפרי מגדים שבתוך הספר. המפתחות נכתבו בצורה תמציתית ולא מובנת לפום ריהטא. והוספתי בהערה קצרה בשולי הגליון, לפרש מהו מפתח זה.

אחרי שכבר נדפס הספר העיר הרבי על הערה זו:

הבולט אגב ריהטא

מוכרח להוסיף דוגמא (כרגיל ברוב הס' עתה), שאז גם בנ"א כיו"ב יבינו הכתוב כאן.

הוספתי א"כ דוגמה של הערך הראשון:

א. אבר מן החי

עייין רגל אוז.

ופרשתי שהכוונה היא, שערך זה הוא לקמן בפנים הספר ע' כא.

והרבי כתב שוב:

וכתוב בערכו "עייין רגל אוז", הפי' דתיבות אלו אשר צע"ג אם מתאים אפילו ל"פורים תורה".

כיון שכבר נדפס - יבאר היכול לכתוב בפשטות - עכ"פ בעלה בפ"ע ובפרטות.

(מתוך "עבודת הקודש אצל הרבי מליובאוויטש" עמ' עד)

וא"כ, הטענה לאיוב צריכה להיות (לא על ששתק, אלא) על שלא אמר טוב על ישראל, או על שלא ביטל את הגזירה. ומשמעות הלשון "איוב ששתק" היא, שהטענה אינה על זה שלא אמר טוב על ישראל, או על שלא ביטל את הגזירה, אלא על השתיקה כשלעצמה, אף שלכאורה הרי זה שלא בערך לגבי מה שלא אמר טוב!?

מה בלעם היה צריך לעשות...

ד. והביאור בזה:

הטענה נגד בלעם שבגללה נענש היא – שלא חשב על הטובה האמיתית (לא של בני"י, אלא) של מצרים, היינו, שטובת מצרים דורשת שלא לפגוע בבני"י, כיון ש"כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו"!...

פורים-תורה מלובלין

סיפר תלמידו של רבי צדוק הכהן מלובלין:

פעם אחת הייתי אצל שולחן הרב בסעודת פורים, והיו שם חסידים אחדים שבאו מערי השדה ורצו לשמח את רבם בשמחת פורים. מה עשו? אחד מהם התחפש לרב מעיירה קטנה, שאינו אלא בור ועם-הארץ, וחבריו התחפשו לפרנסי אותה העיירה. כך באו אל ר' צדוק לערוך לפניו "דין תורה". ה"פרנסים" טענו כי ה"רב" שלהם הוא עם-הארץ ואינו יודע להורות על פי ההלכה אפילו הוראה אחת. וה"רב" טען כנגדם כי כל פסקיו הם על פי השולחן-ערוך, וגם גאון הגאונים לא יורה אחרת.

אז שאל ר' צדוק את ה"רב-פורים": "ספר לי כיצד פסקת על פי ההלכה".

"באה לפניי שאלה הלכתית" - סיפר ה"רב" - "חלבו את הפרה לתוך כלי מנוקב, והפרה תחבה את רגלה לתוך הכלי. והרי כאן מתעוררות בעיות הלכתיות קשות - אמנם דלי הפח היה מנוקב אך היה בו חלב, ואם ננעצה בו רגלה של הפרה הרי שיש כאן 'בשר בחלב'!"

" - וכיצד פסקת?" שאל ר' צדוק.

"הוריתי" - אמר ה"רב" (כשהוא שוזר ביד אמן מושגים מדיני הכשרות) - "כי את החלב יש 'להדיח', את הדלי יש 'ללבן' ואת רגלה של הפרה יש 'לנעוץ בקרקע'".

כשמע ר' צדוק את תשובתו של האיש התחיל לצחוק צחוק גדול, וכך המשיך וצחק רגעים אחדים. אחר כך אמרו חסידיו כי לא ראו אותו בשמחה ובחדווה כזו מעולם.

כלומר: הטענה על בלעם היא לא על הפגיעה בבנ"י, שכן, אילו הפגיעה בבנ"י היתה לטובת מצרים, הי' בלעם יכול לטעון, שבתור יועץ של פרעה מלך מצרים, צריך לייעץ לו עצה שהיא לטובת מצרים; הטענה לבלעם היא – שיעץ לפרעה עצה שהיא היפך טובת מצרים!

אילו הי' בלעם בשר ודם פשוט – אזי אינו חייב לדעת יותר מפרעה; אבל כיון שבלעם הי' "יודע דעת עליון", הי' צריך לומר לפרעה בגלוי: הן אמת שע"פ שכל יש מקום לחשש "פן ירבה גו' ועלה מן הארץ", אבל אעפ"כ, ברור הדבר שאין לפגוע בבנ"י, כיון ש"כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו" (ואף ש"כבר נשבע שלא יביא מבול לעולם", הרי "על אומה אחת הוא מביא וכו'").

וכיון שזוהי טובתה של מצרים – הנה בתור יועץ של פרעה, הי' בלעם צריך לומר לו את האמת לאמיתתה, אע"פ שיודע שזהו היפך מה שפרעה רוצה לשמוע, ועד שבגלל זה יצטרך לברוח, כיון שמי שאומר היפך דעת המלך אזי "אחת דתו גו'".

וזוהי הטענה לבלעם – שהתיירא כ"כ מפרעה עד שלא הי' יכול לחשוב כפי שהאמת היא לאמיתתה, ובמקום זה העדיף לשאת חן בעיני פרעה, עי"ז שיאמר לו מה שהוא רוצה לשמוע, בחשבו שזוהי טובת מצרים, בה בשעה שזהו היזק למצרים, והיזק לפרעה וחילו.

מה איזב היה צריך לעשות...

ה. ועד"ז בנוגע לאיזב:

כאשר מישהו אומר טוב או רע – הרי הוא נוקט עמדה לטובת צד אחד, בניגוד לצד השני. ובזה רואים שהוא אדם שיש לו תוקף ונאמנות למילוי תפקידו בתור יועץ, שמביע חוות דעתו, גם אם היא בניגוד לצד מסויים.

אבל ישנו מי שרוצה שכולם יהיו מרוצים ממנו, אך כיון שזהו דבר בלתי אפשרי, שהרי צד אחד אומר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", וצד אחד אומר "כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו", ואי אפשר לצאת ידי שניהם ולשאת חן בעיני שניהם – לכן מעדיף לשתוק, כדי שמחר בבוקר יוכל לבוא בשקט לכל אחד מהצדדים ולומר לו: לא אמרתי דבר נגדך, ואשר לכן, עליך להתנהג אתי כמו עם ידיד טוב!... הוא מעדיף שיכתב במסכת סוטה ש"איזב שתק", כך, שבלעם לא יוכל לבוא אליו בטענות, שהרי לא אמר דבר נגדו; וגם משה רבינו, להבדיל, לא יוכל לבוא אליו בטענות, כיון שלא אמר דבר נגדו!...

למדן כפורים...

[כ"ק אדמו"ר אמר בחיוך לרב אברהם הכהן שפירא:] כאשר למדן יתיישב ללמוד תורה לפני סעודת פורים – אי אפשר לקחת אחריות... שהרי ימצא קושיות רבות; על כל קושיא ימצא תירוץ ועל כל תירוץ ימצא קושיא נוספת, ובסופו של דבר לא יקיים מצות סעודת פורים...

(כ"ז אדר שני תשמ"ו)

ובכן: הטענה על איוב שלא יעץ לטובתם של ישראל (שאז לא תהי' הגזירה ד"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", או אפילו אם תהי' הגזירה, יוכל עכ"פ לטעון שידו לא היתה בגזירה זו) היא אמנם טענה חזקה ("א געוואלדיקע טענה"), אבל יש טענה גדולה יותר על איוב - על זה "ששתק":

מה אתה שותק!?!... הרי בהשגחה פרטית מינו אותך ליועץ, וא"כ, צריך להיות לך התוקף לומר את דעתך! ואם אין לך תוקף - תתפטר; לך הביתה!...

ועל זה אומרת תורת אמת שהעובדה שאיוב שתק חמורה יותר מזה שלא השתדל לבטל את הגזירה, ובמדה מסויימת הרי זה חמור יותר ממי ששכלו עקום ולכן סבור שצריך לגזור גזירה זו.

הכל יותר טוב, ובלבד שלא להראות שהסדר הוא לא להסתכסך עם אף אחד, בה בשעה שיודע בעצמו שהגזירה ד"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" היא היפך טובת בני" וגם היפך טובת מצרים, ואעפ"כ יושב ושותק, למרות היותו יועץ במלכות - מהשלשה שהיו בעצה (או אפילו אם יושב מבחוץ, אבל יש לו אפשרות שיהי' קולו נשמע), ובמקום זה, מתפאר בכך שהגמרא אומרת ש"איוב שתק", ובמילא יכול לטעון שהן בלעם והן להבדיל משה רבינו הם לצדו...

אבל לאמיתו של דבר, אומרת הגמרא שזה גרוע יותר מהטענה שלא אמר שיש לבטל את הגזירה.

"יתרו שכרה - זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית"

ו. ועתה נבוא לבאר דבר פלא בנוגע להנהגת יתרו:

לפי הסדר בדברי הגמרא - הי' יתרו השלישי, לאחרי "בלעם שיעץ" ו"איוב ששתק". וא"כ, כבר הבין שלא יוכל להכריע את הכף, ולכל היותר יהיו כאן ב' דעות שקולים (דעת יתרו נגד דעת בלעם), ובנוגע לפרעה הרי הוא יודע מהי דעתו... והראי', שמיד לאחרי שהביע את דעתו הוצרך לברוח!...

וא"כ, הנהגתו שאמר שאינו מסכים עם הגזירה ומיד ברח, היא לכאורה היפך השכל:

כיון שבלאה"כ אינו יכול לבטל את הגזירה ד"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" - הרי גם אם אינו מסכים עם בלעם, עדיף לשתוק, כך, שיוכל להשאר "יועץ" אצל פרעה מלך מצרים, ועי"ז יוכל לעזור לבני" בשאר

למה דזוקא "מאה עשרים ושבע" מדינות

ר' עקיבא היה יושב ודורש ונתנמנמו התלמידים בעא לערערה יתהון אמר מה זכתה אסתר למלוך על "שבע ועשרים ומאה מדינה" אלא כך אמר הקב"ה תבא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה ותמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה.

(אסתר רבה ח, א)

הענינים, שהרי "פרעה לא גזר אלא על הזכרים", אבל עדיין אמר "וכל הבת תחיון", ובמילא, כשימשיך למלא תפקידו בתור יועץ של פרעה, יוכל להבטיח ש"כל הבת תחיון" יהי' ע"פ רוח היהדות, בנוגע לכשרות וחינוך וכו'; משא"כ באמרו שאינו מסכים עם הגזירה, שאז הוצרך לברוח, ולהשאיר את בני"י "הפקר" ביד פרעה - הרי זה היפך טובתם של ישראל?!...

אלא מאי, איך אפשר ע"פ תורה להסכים עם דברי הגוי "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" - הרי בלית ברירה צריך לוותר על "כל הבן" כדי להציל את "כל הבת", ולהציל את ההורים, להבטיח שלא תהי' להם עבודת פרך, ועד"ז בנוגע לכל שאר הענינים מתחילה ועד סוף.

וא"כ, כשיתרו ראה שבלאה"כ לא יוכל לבטל את הגזירה - הי' צריך ללכת ולעיין ב"קיצור שו"ע", ולהשתמש קצת בשכלו ("צולייגן א ביסעלע קאפ"...)) ולערוך חשבון:

יש לו תפקיד חשוב אצל פרעה, ה"מושל בכיפה", שהוא אחד משלשה שבהם בחר פרעה בתור יועצים שלו, ובמילא מובן עד כמה פרעה מעריך אותו.

וכיון שכן, הרי אין מקום להביע דעה שתשאר דעת המיעוט ולא תתקבל אצל פרעה, ואז יצטרך לברוח ולישב במדין, ואילו במצרים ישארו רק פרעה ובלעם (שהרי איוב יושב ושותק); הנהגה כזו פירושה להפקיר את כל בני"י שנמצאים במצרים!

אלא מאי, אתה רוצה להראות שהנך יהודי שמתנהג ע"פ תורה, ואינך יכול לומר דבר שאינו ע"פ תורה - וכי בשביל הכבוד שלך, להראות שאתה "קנאי" כביכול, כדאי להעמיד בסכנה את החינוך של כל בנות ישראל במצרים, את הכשרות של כל היהודים שבמצרים, וביטול עבודת פרך של כל היהודים שבמצרים?!...

מוטב שבמשך חמש דקות תאמר דבר הפכי - שאין בזה נפק"מ למעשה בפועל, שהרי בלאה"כ הרוב הוא נגדך - ובלבד שפרעה יהי' מרוצה ממך, ואז תוכל להשאר במצרים ולהמשיך להיות אחד היועצים של פרעה, כך שתוכל לעבוד "מבפנים", לדאוג ולסייע לבני"י שנשארים לחיות במצרים בכל המצטרך להם.

אישה אחת כמצרים ילדה שישים ריבוא

רבי היה יושב ודורש ונתנמנם הציבור בקש לעוררין. אמר: ילדה אשה אחת במצרים שישים רבוא בכרס אחת, והיה שם תלמיד אחד ורבי ישמעאל ברבי יוסי שמו. אמר ליה: מאן הות כן? אמר ליה: זו יוכבד, שילדה את משה ששקול כנגד שישים רבוא של ישראל.

(שיר השירים רבה א, טו)

מה יתרו היה צריך לעשות...

ז. אמנם, למרות שזוהי קושיא עמוקה - לא מוצאת הגמרא צורך לתרץ קושיא זו!

יתרו לא הי' צריך כלל להתיישב בדעתו; הוא ידע דבר ברור איך צריך להיות, ולא הי' לו ספק שדעתו תהי' דעת המיעוט, ויצטרך לברוח (כפי שאכן הי' בפועל); ואעפ"כ, כאשר פרעה שואל - הנה להיותו אדם ישר [אמנם גוי, אבל אדם ישר (אף שהי' זה קודם מ"ת)], צריך לומר את האמת ללא שום

חשבונות; כאשר מתחילים לעשות חשבונות שכדאי לוותר על "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" בשביל "כל הבת תחיון" - אומר יתרו שזהו דבר שאינו שייך אליו, בתור אדם ישר!...

בהיותו אדם ישר, ידע, שבתור "יועץ" הוא נושא באחריות; אין לו אפשרות לשתוק, וגם אין מקום לערוך חשבונות - "לא תהא יושב ושוקל במצוותי של תורה"; "מאי חזית דדמא כו" - דם ה"בנים" באופן כך, ודם ה"בנות" באופן כך?! כולם יהודים!

אלא מאי, טוענים אליך שבלאה"כ לא תוכל להציל כו' - מי אתה לערוך חשבונות?!...

המגילה אומרת שברור הדבר ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים", אלא שיכול להיות שהוא יזכה שיהי' הדבר על ידו, או שיהי' זה "ממקום אחר" (אם מתעקש שלא לפעול, שהרי הקב"ה לא נוטל ממנו את הבחירה), "ואת ובית אביך תאבדו" - תאבדו את הזכות, כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות דברי אדמו"ר מהר"ש באסיפה בפטרבורג בנוגע לגזירה על בני"י.

ח. וכאמור לעיל, שכיון שהתורה מספרת לנו כל זה, הרי מובן שאין זה ענין ש"מאי דהוה הוה"; זהו ענין שאירע בימים ההם במצרים, שכל המלכיות נקראו ע"ש מצרים, וחוזר ונשנה בדברי ימי ישראל במשך הדורות, כפי שאירע בספרד, באשכנז, בצרפת, ברוסיה ועד"ז בכו"כ מדינות, וכך יכול לקרות אצל כל אחד מישראל בכל מקום שהוא:

כאשר יהודי חי במקום פלוני, בשכונה מסויימת בברוקלין או במלבורן וכיו"ב, יכולים לבוא אליו ולהציע לו לערוך "חשבון": למכור חלק מסויים מהתורה, עי"ז שיאמר היפך התורה - לא בגלל שחושב שאכן כדאי הדבר, אלא בתור יועצו של "פרעה" - ובלבד שיוכל להשאר ב"קומיוניטי קאנסיל", ועי"ז יוכל להציל חלקים אחרים בתורה.

ועל זה אומרת התורה שיש שלש אפשרויות:

יש מי שעושה חשבון שאינו רוצה להסתכן ולהסתכסך עם פרעה, ולכן, לא זו בלבד שאינו חושב אודות טובתם של אלו שעליהם חלה הגזירה, אלא סוכ"ס נעשה שכלו עקום, ונותן עצה שגורמת הירוס למצרים.

ויש מי שטוען שאינו רוצה להסתכסך עם אף אחד, ולכן מעדיף לשבת (בין היועצים, מבלי לוותר על מקומו, אבל) לשתוק! וכך יוכל מחר להדפיס בעיתון שהוא לא השתתף בהצבעה ולא אמר מאומה, ולכן, כשפוגש את פרעה או את בלעם, אומר שמסכים עמהם, וכשפוגש את משה רבינו, אומר שמסכים עמו...

ויש מי שהיצה"ר בא אליו ואומר לו: יש לך ברירה לבחור בין ב' דרכים: או להתעקש ולומר בגלוי את דעתך, ואז תצטרך לברוח, או לעשות "פשרה" - למכור את הבנים (שבלאה"כ אינך יכול להציל אותם בגלל היותך במיעוט) כדי להציל את הבנות.

וכיון שאתה אדם מעשי, ובתור יועץ של פרעה עליך ליתן לו עצה מעשית כיצד להנהיג את מצרים - הרי בודאי עליך להשתדל להשאר לישוב ברומו של עולם בין יועציו של פרעה, עי"ז שתסכים לדעתו של פרעה, או עכ"פ לשתוק, וזאת - לא באופן שבשביל טובתך הפרטית

תוותר על ה"יושר" שלך, אלא לטובת כל בנות ישראל, "כל הבת תחיון", כי, עי"ז שפרעה ישאיר אותך (כמו שהשאיר את איוב), תוכל להתעסק "מבפנים" בהצלת כל הבנות, וכל הענינים שנוגעים להוריהם וזקניהם וכו' וכו'.

ובכן: בנוגע לשלש שיטות הנ"ל, שיכולים להיות אצל בני"גופא - מאירה התורה ("אורה זו תורה, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור") את הדרך, שהדרך היחידה הקשורה עם סנהדרין ("שישבו בלשכת הגזית"), וקשורה עם טובה לו ולבניו עד סוף כל הדורות, היא - לומר כפי הוראת התורה, ללא חשבונות אם זוהי דעת הרוב או דעת המיעוט, וללא חשבונות אם זוהי טובה לפלוני או לכלל ישראל (כאמור לעיל - טובה לכל בנות ישראל, עי"ז שיסכים לגזירה ד"כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו").

וכאשר מתנהגים באופן כזה, אזי נעשים שני הענינים: סוכ"ס מתבטל פרעה וכל כת דילי, ובני"ג יוצאים מגלות מצרים "ביד רמה", ויתירה מזה - "יצאו ברכוש גדול".

(פורים תשל"א, תו"מ ח"ב עמ' 300)

**"זוי זואנט משיח) נאו" -
בגימטרייה א-ל הזי'.**

א. היות ונמצאים בשושן פורים, והרי ישנו המנהג דכמה גדולים לומר "פורים תורה" - ידובר עתה ענין, שאחרים יכולים לכנותו "פורים תורה", אך לדעתי - יש לו יסוד:

רואים בהנהגת גדולי ישראל, שמכל דבר שפגשו או שראו - נהגו ללמוד הוראה בעבודתם. והנהגה זו מיוסדת על תורת הבעש"ט הידועה, שכל ענין שרואה ושומע ה"ז שייך אליו; אשר, מה הוא -

הראש ישיבה מזל הקב"ה

אחד סיפר לי פעם שבישיבה בה למד היה ראש הישיבה חריף גדול, וכל סברא שהיתה נאמרת בפניו היה מיד אומר "איפכא מסתברא", עם כמה ביאורים והסברים וכו'. כאשר הגיע פורים, שאז היו בוחרים "פורים רב", היו התלמידים שופכים באמצעותם את ליבם המר על ראשי ישיבה שלא היו מרוצים מהם;

אמר אפוא ה"רב של פורים": כשראש הישיבה יגיע לעולם האמת, יהיה הסדר (כדלהלן): מאחר שבגן עדן יש כמה וכמה מדורים, ויצטרכו לדעת היכן לשכן את ראש הישיבה, ובדרך כלל נאספים "בית דין של מעלה" ומבקשים [מהאורח] שיאמר את חידושיו ומהמובחרים ביותר ("משופרא דשופרא"), ולפי זה יוחלט לאיזה מדור בגן עדן יישלח,

ממשיך ה"רב של פורים" ומספר - כאשר ראש ישיבתנו יגיע ל"בית דין של מעלה" הרי בשל גדלותו (הוא היה ראש ישיבה גדול) יגיע הקודשא בריך הוא בכבודו ובעצמו וישב בראש השולחן (דבית דין של מעלה), ויפנה אל ראש הישיבה ויאמר לו: אמור חידוש.

יגיב ראש הישיבה ויאמר: אדרבה, יאמר קודשא בריך הוא חידוש ואני אפרכנו!...

(שמח"ת תשל"ו, שיחו"ק עמ' 128)

יהודי, ומהו יהודי - יהדות. וא"כ, מובן, שכל ענין שרואה - שייך ליהדות, ובמילא, ה"ה הוראה בעבודת ה'.

ועד"ז גם בנוגע לענין שרואים וששומעים בזמן האחרון:

לאחרונה, נוהגים ילדי ישראל לנגן בשפת מדינה זו - "ווי וואנט משיח נאו" (אנו רוצים משיח עכשיו).

את שמו של "משיח" מנגנים הם בלשון הקודש - "משיח"; אך את התיבה האחרונה, שענינה "עכשיו" (ועד"ז שאר התיבות), מנגנים הם לא בלשון הקודש - "עכשיו", "תיכף ומיד" או "מיד" וכיו"ב - אלא בלשון דשפת המדינה, אנגלית: "נאו" - ש"ווי וואנט משיח נאו", הם רוצים משיח "נאו".

- מה שהילדים אומרים זאת בלשון דשפת המדינה - ה"ז מפני שאינם יודעים משום ענינים, הם יודעים רק שהם רוצים משיח תיכף ומיד! אין להם זמן לחכות עד שידעו כיצד לומר זאת בלשונות אחרות - וממילא, אומרים הם זאת מיד בלשונם: "ווי וואנט משיח נאו".

אמנם, גדולים - היודעים שהתיבה בלשון הקודש שענינה "נאו" היא "עכשיו" (או "מיד", "תיכף ומיד" וכיו"ב) - עליהם ללמוד הוראה מניגון זה שמנגנים הילדים, ומכך שמשתמשים דוקא בתיבת "נאו". וכדלקמן. [.]

ב. הביאור בזה עלה בדעתי רק בשבת זו, שבת פרשת "צו" [אע"פ שבעצם החלו לנגן "ווי וואנט משיח נאו" בשמחת תורה (שנה זו), וכבר אז היה צ"ל ביאור בזה - אך הדבר עלה בדעתי רק בשבת זו, פרשת צו] - בקשר עם הענין ש"צו" בגימטריא "אֵל אֲדֹנָי".

תיבת "נאו" נכתבת באותיות לשון בני"י (כפי שראיתי שכותבים ילדים, וכן מבוגרים) - "נאו", נו"ן אל"ף וא"ו. והגימטריא מזה היא - נ"ז, תיבת "זן", בגימטריא (השמות) "אֵל הוִי" [בדוגמת הענין ש"צו" בגימטריא (השמות) "אֵל אֲדֹנָי"].

[ולהעיר, שענין הגימטריאות שייך ג"כ לפורים:

ידוע, שבפורים צ"ל "לבסומי עד דלא ידע" - היינו, באופן שאיננו יודע את החילוק בין "ברוך מרדכי" ל"ארור המן"; וידוע, שהגימטריא ד"ברוך מרדכי" גימטריא שווה לגימטריא ד"ארור

המן". ובכדי לחשב זאת - יש לקחת עט ונייר ולחשב ("ניט אום שבת גערעדט"), ואזי, אם אינו עושה כל טעות בחשבון - יראה שזו גימטריא שווה].

ג. הביאור בהקשר ד"ווי וואנט משיח נאו" עם (הגימטריא ד"נאו" -) השמות "אֵל הוִי", בגימטריא "זן" - יובן בהקדים ביאור הענין וקשר הענינים ד"אֵל הוִי" בגימטריא "זן":

יאוש - שלא מדעת

ישנו פתגם ע"ד הצחות על יסוד לשון חז"ל "יאוש שלא מדעת", ש"יאוש" הוא "שלא מדעת", שכן, אילו הי' בו דעת, לא הי' מתיאש...

(שושן פורים תשי"ד ח"ב עמ' 137)

שם אֵל הוא בחי' החסד, המקור לכל ההשפעות וההמשכות, ועד ששם אֵל (לדעה אחת) הוא התחלת י"ג מדות הרחמים. [.]

וכאשר מצטרף שם "אֵל" יחד עם שם "הוי" ("אֵל הוי"), הרי הענין בזה הוא שהמשכה מ"אֵל" - מחסד, למעלה מסדר ההשתלשלות, מקור כל ההמשכות וההשפעות, נמשכת ב"הוי" - מלשון ה' הוה ויהי' כאחד; היינו, שזה נמשך ויורד כמו שהוא למעלה מכל סדר ההשתלשלות - כאן למטה, בהי' הוה ויהי', בכל מקום ובכל זמן לפי ענינו, כמו שהוא למעלה מכל סדר ההשתלשלות.

ד. וענין זה ד"אֵל הוי" (המשכת אֵל בהוי') - הוא תוכן הענין ד"זן" (בגימטריא "אֵל הוי"): "זן" ענינו - שהקב"ה "זן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים" ו"זן ומפרנס לכל", כפי שאומרים בברכת הזן, שנתקנה ע"י משה על המן - לחם מן השמים, שענין זה מדגיש מניין מקור המשכת הענין ד"זן".

זאת אומרת, בפשטות - ש"זן" ענינו שהקב"ה "זן את העולם כולו" ו"זן ומפרנס לכל", ומחסדו של הקב"ה למעלה מעלה, המקור לכל ההשפעות וההמשכות, נמשכת הרחבה בפרנסה לכאן"א כאן למטה בגשמיות וברוחניות, וזה נמשך למטה כמו שהוא למעלה - ללא כל מדידות והגבלות, מניעות ועיכובים - המשכת אֵל בהוי'.

ה. שלימות ההמשכה ד"זן" כאן למטה - תהי' בימות המשיח, לע"ל;

אמנם, כיון שרוצים את הענין ד"זן" (שלימות בפרנסה בגשמיות וברוחניות כו') גם עתה, בזמן הגלות, והרי כל הגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות - לכן, צ"ל עתה האתערותא דלתתא, שהיא מעין שלימות הענין ד"זן" שתהי' לע"ל.

ולכן מנגנים הילדים עתה, עוד בזמן הגלות, "ווי וואנט משיח נאו" - דוקא תיבת "נאו", שהיא בגימטריא "זן", בגימטריא "אֵל הוי" - כיון שזהו עדיין בזמן הגלות, לכן ישנה הבקשה והתנועה ד"נאו" (בגימטריא "זן", בגימטריא "אֵל הוי"), שתהי' בשלימות בימות המשיח.

ו. אלו הרוצים לומר שזוהי "פורים תורה" - שיהי' להם לבריאות; אך הענין הוא ענין אמיתי. והעיקר הוא - שעל יהודי לדעת, שכאשר רואה או שומע דבר־מה (לדוגמא - שירת הילדים "ווי וואנט משיח נאו"), ה"ז מכיון שעליו לנצל זאת, שע"ז תהי' אצלו הוספה בתומ"צ ובעבודת ה'.

וע"י כל ענינים אלו - ממהרים ומזרזים עוד יותר את ביאת משיח צדקנו,

ובמיוחד - ע"י האתערותא דלתתא של כל הילדים, שמכריזים ומנגנים "ווי וואנט משיח נאו", ובפרט ע"י שילדים עושים זאת - שהם הרי "קטני קודש זרע" (כפי שאומרים בסליחות לתענית אסתר), "הבל שאין בו חטא".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ווי וואנט משיח נאו"].

(שושן פורים תשמ"א, שיחו"ק 734)

חילוקי דרגות ב"עד דלא ידע"

בהתאם לגודל המעלה והחשיבות דכל עניני הפורים - דרושה הכנה רבה מבעוד מועד, כדי שכל הפעולות יהיו בסדר מסודר, ובשלימות האפשרית.

ובפשטות - שכאו"א יעסוק בכל ההכנות הדרושות ל"מבצע פורים", הן אלו שלעת-עתה לא התחילו עדיין לעסוק ב"מבצע פורים" (מסיבות שונות ומשונות) - שיתחילו לעסוק בזה, והן אלו שכבר התחילו לעסוק ב"מבצע פורים" - שיוסיפו בזה ביתר שאת וביתר עוז, עד לעבודה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, "עד דלא ידע", ובזה גופא - בעילוי אחר עילוי.

בודאי ישנם התמהים כיצד יתכן לומר שישנם חילוקי דרגות ב"עד דלא ידע": בשלמא בנוגע לענינים של ידיעה והשגה ("ידע") - מבין כל אחד שישנו מי ששכלו משיג ויודע יותר ממנו; אבל בענין ד"לא ידע" - כיצד שייך חילוקי דרגות!?

ועניתי פעם למישהו - ע"ד הצחות:

הענין ד"עד דלא ידע" נאמר בקשר לציווי ד"מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", שפירושו - "להשתכר ביין".

ובכן, שאלתי אותו, כמה יין צריך אתה לשתות עד שתגיע למצב ד"לבסומי"? והשיב, כך וכך.

ומה דעתך - הוספתי לשאול - האם ישנו מישהו שיכול להשתכר מכמות קטנה יותר של יין?

בודאי ובודאי, ישנם רבים שמספיק עבורם כמות קטנה יותר של יין, אפילו מחצה מכמות היין שצריך אני לשתות - השיב הלה - וגם מזה ישתכרו.

אפשר בלי "פורים תורה"

שאלו אצלי: כיון שהנני מתעסק בלהט ("קאך זיך") בענין התפילין - היכן אמצא לקשר ("צוטשעפען") זאת לפורים?!...

ועניתי, שבשביל זה אינני זקוק ל"פורים תורה"... כבר נדפס הדבר בגמרא עתיקה ("אַ אַלטע גמרא") שנקראת בשם "מגילה", ובה הובא פסוק מהמגילה: "ליהודים היתה אורה וגו' ויקר", והגמרא מפרשת: "ויקר אלו תפילין".

(פורים תשכח, תו"מ ח"ב עמ' 135)

אם יש מישהו שצריך כמות גדולה יותר של יין כדי להשתכר, הרי זה ספק אצלו, כי בידעו שיש לו "אַ גרויסע קאָפּ", הרי כדי שהוא ישתכר צריך כמות הכי גדולה של יין; אבל כאלו שמספיק עבורם כמות קטנה יותר - בודאי ישנם.

ובכן, הוספתי לשאול אותו: האם ניתן להשוות את ה"עד דלא ידע" שלהם ל"עד דלא ידע" שלך!?

מה השאלה - תמה הנ"ל - כיצד ניתן להשוות ביניהם כאשר ה"עד דלא ידע" שלי עלתה בכסף כפול!...

ובנוגע לענייננו:

אף שמדובר אודות עבודה באופן ד"עד דלא ידע" - הרי מובן ופשוט, שכל ההכנות לדבר צריכות להעשות בסדר מסודר, שהרי אם יעשו זאת באופן ד"עד דלא ידע", ניתן לשער מראש מה יהיו התוצאות...

ולכן, יתאפקו וימתינו עם הענין ד"עד דלא ידע" עד לימי הפורים עצמם, ויעסקו בכל ההכנות ל"מבצע פורים" בסדר מסודר, ובימי הפורים - אז תהי' העבודה באופן ד"עד דלא ידע", ובזה גופא - בעילוי אחר עילוי מרגע לרגע.

(ש"פ תצווה תשמ"ה, תו"מ ח"ב עמ' 1350)

ומכאן באים להמדובר בענין זה בהתועדות שלפנ"ז, אשר, ככל הנראה תפסו את הדברים בתור "פורים-תורה"! (...)

זוהי אמנם "תורה" הקשורה עם עניני "פורים", אבל, זוהי "תורה" ככל עניני התורה! ובהקדמה:

העולם טועים לפרש ש"פורים-תורה" הוא עניין של "ליצנות" ... אמנם, לאמיתתו של דבר - ח"ו לומר כן, שהרי "ליצנות" ו"תורה" הם שני הפכים: "תורה" ענינה שעל ידה מתאחדים עם הקב"ה, ולעומת זאת, "ליצנות" ענינה להיפך ממש, כדאיתא בגמרא ש"כת לצים" היא בין הכתות ש"אין מקבלות פני שכינה"!

הפירוש ד"פורים-תורה" הוא, איפוא, שבמקום לדייק ולהתייגע על עומקם של דברים, בסברות דקות מן הדקות כו' - מתעכבים על ענין שטחי יותר, ענין הקשור ומביא לידי הוספה בשמחה. אבל, בכל אופן, הרי זה ענין של "תורה", ככל עניני התורה.

וכן הוא בענייננו - החילוק ב"עד דלא ידע" בין כוס גדול לכוס קטן, חילוק בסכום הכסף... שאין זה "פורים-תורה" כפירוש העולם, כי אם "תורה" הקשורה עם עניני פורים, כדלקמן. (..)

על הפסוק "ואהבת את ה' אלקיך גו' בכל מאדך" - ישנם ב' דרשות: (א) "בכל ממונך", (ב) "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך" - ענין המס"נ. וע"פ הכלל האמור לעיל, בהכרח לומר שיש קשר ושייכות בין ענין הממון לענין המס"נ.

"גענוג פורים-תורה"

ר' שלום העכט שי' הביא משלוח מנות וגם מספר ספרים. בין הספרים הי' גם איזה אנציקלופדיא.

כ"ק אד"ש: הלא מחירו גבוה.

רש"ה: כל הכסף שייך להרבי.

כ"ק אד"ש: גענוג [די ל] פורים-תורה.

בתו של הנ"ל נכנסה כשהיא מחופשת כמלכה, כי כן ציווה לה הרבי בשנה שעברה. כשהרבי ראה אותה בלבוש זה אמר (באנגלית): "שלום אסתר המלכה".

(פורים תשכ"ה, תשורה משפחת גרונר

י"ט אדר א' תשס"ה עמ' 32)

וההסברה בזה – ע"פ הכלל ש"אדם בהול על ממונו", ו"אין אדם מעמיד עצמו על ממונו" (מלהציל ממונו), כפי שמצינו בנוגע להלכות שבת – השקולה כנגד כל המצוות – שעושים כו"כ שינויים כו' על יסוד העובדה שמטבע האדם להיות בהול על ממונו, מכיון שהממון נוגע וחשוב אצלו ביותר, עד כדי מס"נ!

ובלשון אדמו"ר הזקן בספר התניא – בנוגע למעלת הצדקה – "הואיל ובמעות אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו!"

ובכן, בענין זה ישנם חילוקים: ישנו מי ש"בהול על ממונו" אפילו ביחס לשה פרוטה אחת, וישנו מי ש"בהול על ממונו" רק ביחס לסכום גדול.

ועפ"ז מובן שבזה מתבטא גם ענין המס"נ על יהדות – במצות הצדקה, השקולה כנגד כל המצוות:

ישנו יהודי שאצלו נתינת ח"י דולר לצדקה היא בבחינת "מסירת־נפש"; ולעומת זאת, ישנו יהודי שאפילו נתינת ח"י אלף דולר אינה מסירת־נפש עבורו, מכיון שבכחו וביכלתו לתת סכום גדול יותר שלא בערך, ובמילא, נדרש ממנו לתת סכום כזה שגם לפי־ערך מעמדו ומצבו יהי' בבחינת מסירת־נפש!

וכמסופר בגמרא אודות נקדימון בן גוריון, שאע"פ שנתן צדקה, ובריבוי גדול, אעפ"כ, מכיון ש"כדבעי לי' למיעבד לא עבד", נענש בעונש חמור ביותר, רחמנא ליצלן!

(פורים תשמ"ה, תו"מ ח"ג עמ' 1426)

א. איתא* במדרש תילים¹: "רבי אליעזר אומר, אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם רוצין אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי. אמר להם הקב"ה, קימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בתורה יומם ולילה". ולכאורה צריך להבין: מהו ענין מצות תפילין שעל ידי זה יפטרו מלימוד התורה? ומה ענינם זה לזה?

אך הענין הוא, דהנה פתיב: "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל". [איתא² במדרש על זה:] "יש מי שהוא מצוה לאחרים לעשות והוא אינו עושה, אבל הקב"ה מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות, שנאמר 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו'". ופירוש "מה שהוא עושה": מי הוא הגורם שיעשה הקב"ה את המצות? על ידי שישראל עושים המצות, על ידי זה גורמים שיעשה הקב"ה את מצות אלו. ונמצא, על ידי שישראל מניחים תפילין, על ידי זה גורמים להיות הקב"ה מניח תפילין.

והנה אמרו רז"ל³ "תפילין דמארי עלמא — מה פתיב בהו? ומי כעמך בישראל גוי אחד בארץ". ונמצא פי על ידי שהקב"ה מניח תפילין על ידי זה מתגדלים ישראל.

מהורש"ב נ"ע ועוד, כמסופר ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

(1) על הפסוק (א, ב) "כי אם בתורת".
(2) שמות רבה פרשה ל, ט — בשינוי לשון קצת.

(3) ברכות ו, א. ושם הובא הכתוב (דברי הימים-א יז, כא) ומי כעמך ישראל, ולכן נראה לי דגם כאן צריך להיות כך ולא קרא דשמואל-ב ז, כג.

* מאמר זה נאמר על-ידי אדמו"ר מהורש"ב נ"ע על הבר-מצוה שלו — ביום כ' מרחשון תרל"ד. והוא גם-כן אחד המאמרים ש"חזר" אותם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בחגיגת הבר-מצוה שלו — ביום י"ב תמוז תרנ"ג (עם איזה הוספות שבאו להלן בחצאי עיגול) ברבים — כי מלבד מאמר זה חזר עוד מאמרים בהיותו אז על ה"אוהל", בחדר כ"ק אביו אדמו"ר

וביאור הענין⁴: דהנה פתיב "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל". פי הנה פתיב "רם על כל גוים הוי' כו'" שהוא מרומם כו', ומצד עצמותו, "אם⁵ חטאת מה תפעול בו ורבו פשעיה מה תעשה לו, אם צדקת מה תתן לו ומה מידך יקח". וכל העולמות עליונים ותחתונים "פולא קמיה פלא ממש חשיבי". וכדכתיב "פי נשגב שמו לבדו", רק "הודו" וזיוו והארתו "על ארץ ושמים".

וזהו "פד סליק הקב"ה לעילא", רצונו לומר: פשנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחינת עצמותו, ואזי העולמות אינם תופסים מקום, והנהגת העולמות הוא בבחינת שינה⁶ פביכול. פאדם הישן שנסתלק שכלו מהפלי שהוא הגוף, למקורו ושרשו, ולא נשאר פי אם פח הדמיון שהוא רשימו. ולכן פתיב "ויקץ פישן הוי'" וכתיב "עורה למה תישן הוי'": שיהיה גילוי אור אין סוף ברוך הוא בפקמה וחסד, בבחינת עצמותו ומהותו יתברך בכבודו ובעצמו, ו"יאר פניו" פנימיות רצונו כו'. והיינו על ידי המשכת התורה והמצוות.

וזהו "הבט משמים וראה" ו"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" — 'שם מים'⁷, שהוא בחינת התורה שנמשלה למים [שנאמר "הוי' כל צמא לכו למים כו'"] שזה קאי על בחינת התורה כו'⁸ ואזי "וברך את עמך ישראל". פי על ידי בחינה זו, נהיה אנחנו עם בני ישראל,

שטייט". (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א).

(6) ראה על דרך זה במאמר פורים תש"ח פרק ו ואילך. דיבור המתחיל "בלילה ההוא" ש"ת (בספר המאמרים).

(7) חגיגה יב, א.

(8) תענית ז, א.

(4) בארוכה ראה תורה אור פרשת מקץ דיבור המתחיל "כי עמך מקור", ובשערי אורה שם.

(5) איוב לה, וזו. "כשלמדתי המאמר בעל-פה היה קשה עלי במקום זה מפני השינוי מלשון הכתוב (ששם הוא: או מה מידך יקח). שאלתי את כ"ק אדמו"ר וענני: דו חזר ווי דא

נִתְרָאִים לְפָנָיו לְדָבָר חָשׁוּב. שְׁפָל עֵיקָר הַהֲשָׁגָה וְהַגִּילּוּי הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַתּוֹרָה הִיא אֲצִלְנוּ בְּהַתְגַּלוּת.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפְּתוּב "נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרְאֵה מַרְאֵה מְרָאוֹת אֱלֹקִים", בְּחִינַת 'אֶסְפְּקֵלְרִיָּא הַמְּאִירָה'. שְׁעַל יְדֵי בְּחִינַת שָׁמַיִם מִתְרָאָה לְפָנָיו כְּכִיכּוֹל, כְּאֵלוֹ עַל דְּרָךְ מְשָׁל, רוֹאָה בְּמַרְאֵה הַמְּאִירָה, שֶׁהוּא מְכַלִּי זְכוּכִית, שְׁעַל יְדֵי הַמְּרָאָה, נִרְאָה הַדָּבָר שְׁרוּאִין בָּהּ לְדָבָר גְּדוֹל יוֹתֵר וּמְשׁוּבַח יוֹתֵר, מִמָּה שְׁרוּאִין אוֹתוֹ כֶּךָ בְּלֵי מַרְאָה. כֶּךָ עַל יְדֵי הַבְּטָה וְהַשְׁקָפָה בְּבְחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁם נִרְאִים לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְקַיְימִים הַתּוֹרָה בְּבְחִינַת שְׁבַח וּגְדוּלָּה.

וְזֶהוּ "וּמִי כְעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ", פִּירוּשׁ שֶׁהֵם מִמְּשִׁיכִים בְּחִינַת 'אֶחָד' — 'בְּאֶרֶץ', לְהִיּוֹת שׁוֹרָה וּמִתְגַּלָּה בְּחִינַת 'הַנִּי' אֶחָד' שֶׁיְהִיָּה שׁוֹרָה בְּאֶרֶץ הַתְּחִתּוֹנָה.

ב. וּבִיאוֹר הָעֲנִיָּן מְעַלֵּת הַתּוֹרָה, יוֹבֵן מִמֶּאֱמַר רַז"ל⁹ "אֶלְפִיִּים שָׁנָה קִדְמָה תּוֹרָה לְעוֹלָם". פִּירוּשׁ 'קִדְמָה' אֵין פִּירוּשׁ בְּזִמְן, שֶׁהָרִי הַזִּמְן וּמְקוֹם שְׁנִיָּהֶם מְחוּדָשִׁים וְקוֹדֵם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם לֹא הָיָה גַם כֵּן בְּחִינַת הַזִּמְן. אֶלָּא שְׁעֲנִיָּן הַקִּדְמָה הִיא קִדְמַת הַמְּעַלָּה. לְהִיּוֹת שׁוֹרָשׁ וּמְקוֹר הָעוֹלָמוֹת הוּא מִבְּחִינַת מְדוּת. כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב "שִׁשֶּׁת יָמִים עָשָׂה" וְלֹא כְּתִיב 'בְּשִׁשֶּׁת'¹⁰. אֶלָּא כִּי שִׁשֶּׁת יָמִים אֵלוֹ, הֵם שִׁשָּׁה מְדוּת עֲלִיוֹנוֹת נִשְׁפְּלוּ בְּבְחִינַת עֲשִׂיָּה.

וְזֶהוּ שֶׁרְאֵשִׁית עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת הוּא "בְּרֵאשִׁית — בְּרֵאשִׁית שִׁית"¹¹. פִּירוּשׁ 'בְּרֵאשִׁית שִׁית' עַל דְּרָךְ מָה שֶׁפְּתוּב "עוֹלָם חֹסֵד יִבְנֶה", שִׁישׁ

9 רצח, ב ועוד. וראה גם-כן שו"ת הרשב"א חלק"א סימן תכג.
11 זהר חלק"א ג, ב. טו, ב. ועוד.

9 ראה מדרש תהלים צ, ד, בראשית רבה פרשה ח, ב. תנחומא וישב ד וש"נ. זהר חלק"ב מט, א.
10 זהר חלק"א רמו, א. זהר חלק"ג

בְּזֶה ב' פִּירוּשִׁים: הָא' בְּכַדִּי שְׂיִתְהוּוּ עוֹלָמוֹת, זֶהוּ עַל יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁהוּא "אֲזִיל עִם כּוֹלְהוּ יוֹמִין"¹². הַב', שְׁצַרִּיכִים לְבָנוֹת אֶת מִדַּת הַחֶסֶד. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא "בְּרֵאשִׁית — בְּרֵאשִׁית" שֶׁהוּא בְּנִין הַמְּדוֹת, בְּכַדִּי שְׂיִהְיֶה מְקוֹר לְעוֹלָמוֹת בִּי"ע.

אָבֵל הַתּוֹרָה קִדְמָה לְעוֹלָם, לְהִיּוֹת כִּי "אוֹרֵייתָא מִחֲכָמָה נְפֻקַת"¹³. שְׁעֲנִין בְּחִינַת הַמוֹחִין אֵינָם שְׂיִיכִים לְעוֹלָמוֹת כָּלָל. וְגַם כְּשֶׁלֹּא יֵשׁ לְמִי לְהַשְׁפִּיעַ דְּבַר שֶׁכָּל הָרִי הוּא יָכוֹל לִישֵׁב וּלְהַשְׁכִּיל הַשְּׁפָלוֹת.

מֵה שְׂאִין בֵּן בְּבְחִינַת הַמְּדוֹת, עַל דֶּרֶךְ מְשַׁל מִדַּת הַחֶסֶד, כְּשֶׁלֹּא יֵשׁ לְמִי לְהַשְׁפִּיעַ טוֹב וְחֶסֶד הָרִי בְּטַל כָּל הַמְּדָה וּכְלֹא הָיָה כָּלָל. וְכִמּוּ שְׁמַצִּינוּ בְּאַבְרָהָם דְּכָתִיב בֵּיה "וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחוּם הַיּוֹם". שְׁעֲנִין מֵה שְׂיִשֵּׁב עַל הַפֶּתַח, הוּא שְׁחַפֵּשׁ אַחַר עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים בְּכַדִּי שְׂיִהְיֶה לוֹ לְמִי לְהַשְׁפִּיעַ הַחֶסֶד, כִּי בְּלִתִּי הַמְּקַבֵּל מִתְּאַבֵּד כָּל פְּעוּלַת הַמְּשַׁפִּיעַ כו'.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יוֹבֵן לְמַעְלָה, דְּכָתִיב¹⁴ "זְכוֹר רַחֲמֶיךָ וְחֶסְדֶּיךָ כִּי מַעוֹלָם הָמָּה", שְׁבְחִינַת הָרַחֲמִים וְהַחֶסְדִּים זֶהוּ שְׂיִיכִים לְעוֹלָמוֹת, וְכַנֵּ"ל בְּעֲנִין "כִּי אִמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה" וְכַדְפִּירֵשׁ שְׁצַרִּיכִים לְבָנוֹת מִדַּת הַחֶסֶד. כִּי בְּלֹא הַתְּהוּוֹת¹⁵ אֵינָם צְרִיכִים לְמִדַּת הַחֶסֶד, כִּי עַל מִי יִתְחַסֵּד.

וְזֶהוּ שְׁמַתְחִיל הָעֵץ חַיִּים "כְּשֶׁעָלָה בְּרִצּוֹנוֹ הַפְּשוּט לְהַטִּיב לְבְרוּאָיו", שְׁזֶהוּ מִצַּד 'טָבַע הַטוֹב לְהַטִּיב'. שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁפָעַת הַחֶסֶד שְׁנִמְשַׁךְ מִבְּחִינַת "כִּי חִפֵּץ חֶסֶד" שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֶסֶד שְׁבַחֲפֵץ הוֹי'.

(13) זהר חלק-ב קכא, א. וראה גם כן שם פה, א.

(14) תהלים כה, ו. ושם כתוב "רחמיך הוי' וחסידיך" אבל בכמה מקומות בדא"ח הועתק כמו שכתוב כאן.

(15) נוסח אחר: התהוות עולמות.

(12) נתבאר בעץ חיים שער כ"ה דף ב, פרי עץ חיים שער חג הסוכות פרק א, שער מאמרי רשב"י פרשת יתרו תרומה ואמור. לקוטי תורה דיבור המתחיל 'האזינו' (השלישי) פ"ו. ועוד.

אָבֵל מִבְּחִינַת הַמוֹחִין לֹא נִמְשָׁךְ בְּבְרִיאת הָעוֹלָם.

וְהַגֵּם פִּי אָמְרוּ רַז"ל¹⁶ "בְּעֵשְׂרֵה דְבָרִים בָּרָא הַקָּב"ה עוֹלָמוֹ בְּחֻכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת". וּבִסְפָר יִצְיָרָה: "בְּשֵׁלֶשֶׁה סְפָרִים כּו' בְּסֵפֶר וְסוֹפֶר וְסִיפּוּר", שְׁנַתְבָּאָר בְּדִיבּוּר הַמִּתְחִיל "וּשְׂאֲבָתָם"¹⁷ שְׁסוֹפֶר [בְּנֹא"ו]¹⁸ הוּא בְּחִינַת חֻכְמָה, כְּמוֹ הַסּוֹפֶר שְׁפוֹתֵב אֶת הַסְּפָר [בְּלֹא נֹא"ו שְׁנִקְרָא]¹⁹ בִּינָה²⁰. מִכָּל מְקוֹם מָה שְׁנִמְשָׁךְ בְּמִדּוֹת, הוּא רַק בְּחִינַת 'מוֹחִין שְׁבְּמִדּוֹת' אָבֵל לֹא בְּחִינַת 'מוֹחִין בְּעֵצִים'.

אָבֵל "אוֹרֵייתָא מִחֻכְמָה נִפְקֵת", לְכֵן "אֲלֵפִים שָׁנָה קִדְמָה תּוֹרָה לְעוֹלָם". [וְזֶהוּ עֲנִין "אֲאֵלְפָךְ חֻכְמָה אֲאֵלְפָךְ בִּינָה" שֶׁהֵם בְּחִינַת מוֹחִין, הֵם קִדְמוֹ לְעוֹלָם שֶׁהוּא בְּחִינַת מִדּוֹת כּו'. וְזֶהוּ "אֲלֵפִים כּו'"] — 'אֲלֵפִים' הוּא לְשׁוֹן 'אֲאֵלְפָךְ' כּו'²¹].

ג. וְזֶהוּ שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר "אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּב"ה רוֹצִים אָנוּ לִיגַע בְּתוֹרָה", לְהִיּוֹת פִּי עַל יְדֵי לִימוּד הַתּוֹרָה יִמְשִׁיכוּ בְּחִינַת מוֹחִין בְּמִדּוֹת, שְׁזֶהוּ מַעֲלָה גְדוֹלָה וְנִפְלְאָה כּו'. "אָבֵל אֵין לָנוּ פְּנָאִי". "אָמַר לָהֶם הַקָּב"ה: קִיִּימוּ מִצְוֹת תְּפִילִין

והתהוות חדשות בספר שהוא בינה:
כמו עצמיות השכל הוא נושא וסובל
את האותיות שנתהוו בו שנמשך
השכל בהשגה והבנה". (לקוטי תורה
שיר השירים ביאור לדיבור המתחיל
"שימני כחותם" פרק ג, ושם יש עוד
פירושים אבל ממה שכתוב כאן, "כמו
הספר שכותב" מוכח דפה מבאר לפי
הפירוש הראשון).

(21) ראה גם כן לקוטי תורה שיר
השירים בתחלתו. "והחרים" תרל"א
פרשה תזריע מצורע.

16) חגיגה יב, א.
17) הוא אחד ממאמרי חג הסוכות
תרל"ד.
18) עיין בכל זה לקוטי הש"ס
להאריז"ל לראש השנה טז, ב. תורה
אור שמות דיבור המתחיל "זה שמי".
תורת חיים דיבור המתחיל "ואלה
שמות" (דף יז ואילך). לקוטי תורה
דיבור המתחיל "ושאבתם" (השני).
19) הטעם מובן ממה שכתוב במקומות
המסומנים בהערות יח, כ.
20) כמו כן "חכמה ראשית ומקור
ההשתלשלות שמאתו בא האותיות

וּמַעֲלָה אָנִי עֲלֵיכֶם כָּאֵלֹה אַתֶּם יִגִּיעִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה".
וְהֵינּוּ: כִּי עַל יְדֵי מַצֹּת תְּפִילִין מִמְּשִׁיכִים לְהִיּוֹת הַקֶּב"ה מְנִיחַ
תְּפִילִין כַּנ"ל.

שְׁפִירוּשׁ 'הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא' הוּא זו"נ דְּאֶצִּילוֹת: שְׁז"א הוּא 'קְדוּשׁ',
וּמְלָכוֹת — 'בְּרוּךְ'²², פְּנוּדַע מֵעֲנִין 'יוֹם וְלַיְלָה'. וְלָכֵן כְּשֶׁאָמְרוּ²³
'קְדוּשׁ' יָדַע מִשֶּׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בָּהָר שֶׁהוּא יוֹם, וְכִשְׁאָמְרוּ
'בְּרוּךְ' יָדַע שֶׁזֶה לַיְלָה. אָבֵל עֲנִין שֶׁהַקֶּב"ה מְנִיחַ תְּפִילִין הוּא בְּחִינַת
הַמְּשַׁכֵּת מוֹחִין בְּמִדּוֹת וְהֵינּוּ בְּחִינַת 'מוֹחִין בְּעֵצָם'.

וְלָכֵן הַקֶּטֶן שָׁלָא הִגִּיעַ לִי"ג שָׁנָה פְּטוּר מִתְּפִילִין, כִּי אֵינּוּ נִקְרָא
אִישׁ, וְלֹא יֵשׁ בּוֹ כִּי אִם קְטָנוֹת הַמוֹחִין. רַק בְּהִיּוֹת בֶּן י"ג שָׁנָה
וְיוֹם אֶחָד שֶׁנֶּעֱשֶׂה אִישׁ, אָז עַל יְדֵי הַנְּחַת תְּפִילִין מִמְּשִׁיךְ לְהִיּוֹת
הַקֶּב"ה מְנִיחַ תְּפִילִין.

וְנִמְצָא מוֹבֵן שֶׁעֲנִין הַתְּפִילִין שְׁלֹמְעֵלָה הוּא הַמְּשַׁכֵּת 'מוֹחִין בְּעֵצָם'.
וְנִמְצָא כִּי זֶה בְּחִינַת אַחַת עִם לִימוּד הַתּוֹרָה. וְלָכֵן אָמַר "קִיּוּמוֹ מַצֹּת
תְּפִילִין וּמַעֲלָה אָנִי עֲלֵיכֶם כָּאֵלֹה אַתֶּם יִגִּיעִים בַּתּוֹרָה יוֹם וְלַיְלָה כו'".
וּפִירוּשׁ 'כָּאֵלֹה': כִּי עַל יְדֵי יִגִּיעַת הַתּוֹרָה הָיָה נִמְשָׁךְ בְּאֹוִיר הָעוֹלָם.
וְלָכֵן אָמַר הַגַּם כִּי עַל יְדֵי הַתְּפִילִין נִמְשָׁךְ הַמוֹחִין בְּשֶׁרֶשׁ וּמְקוֹר
הַמְּהוּוֶה עוֹלָמוֹת. מִכָּל מְקוֹם "מַעֲלָה אָנִי עֲלֵיכֶם כָּאֵלֹה אַתֶּם יִגִּיעִים
בַּתּוֹרָה יוֹם וְלַיְלָה" הוּא בְּחִינַת עוֹלָם שְׁלֹמְטָה כו'.

מדרש תהלים יט, ג. וראה גם כן פירוש הצמח צדק על התהלים. (נדפס בשם יהל אור) שם סעיף ה.

(22) ראה לקוטי תורה שיר השירים דיבור המתחיל "ששים המה" (השני).

(23) ילקוט שמעוני תשא רמז תו.

מכתב הרבי:

לחגיגת בר-מצווה שלך, הנני לשלוח לך ברכותי, אשר ביזם הזה שנהיית גדול, תלך הלוך וגדול בלימודך והנהגותיך, והוריק וא"ז יחיו ישבעו ממך רב נחת וענג.

בימי **מרדכי**, כשהיו ישראל בגולה, אמר המן האגני להשמיד כל היהודים. מה עשה מרדכי - כינס צעירי ישראל ולמד עמהם תורה ועי"ז בטלה הגזירה.

בהיות עם ישראל על אדמתו, ואיש תחת גפנו, **אפרים ויהודה** גוי אחד בארץ, ושלמה בן דוד מלכם בראשם, ויבן בית לה', ציוו חכמינו אשר לא יבטלו התלמידים מתורתם לבנין בית המקדש!

כי התורה עץ חיים היא למחזיקים בה. ככה תורת משה אשר ציוה כחורב על כל ישראל חזקים ומשפטים, וע"י שמירת מצוותי נעמוד בפני כל הקמים עלינו בגולה, ונזכה בקרוב ליום ה' הגדול אשר ישיב לב אכות על בנים ולב בנים על אכותם ויגאלנו ע"י משיח **מנחם** משיב נפשנו.

חזק ואמץ בלימוד התורה וקיום המצוות!

(תשי"ג ד' אדר שני, אג"ק ח"א אגרת ס')

מה משותף בין המן הרשע למרדכי היהודי?
למה לא לעיין ברגל אוזן?
כיצד פועלת "אגודת ידידי בעלי החיים" של המן?
לאיזו אישה היו 600,000 בכרס?
איך 'מסדרים' גימטריה בפורים?